

N:o 72.

Af Herr Nils Hansson: Med förslag till vissa ändringar i Riksdagsordningen.

Vid det förändrade statskicket införande i vårt land föreställde man sig, att folkets politiska rättigheter blifvit bättre än dittills och efter tidsandans kraf och en stigande upplysnings fordringar tillgodosedda, ty det lærer väl icke kunna förnekas, att ett folks utveckling och framåtskridande, såväl i ekonomiskt som i socialt och politiskt hänseende, betingas af tidsenliga lagar och författningar; men likasom allt annat nytt som uppkommer, detta i sig kan dölja fel och brister, hvilka först vid ett fortsatt användande uppenbaras, så uppenbarar sig äfven vid den fortsatta tillämpningen af lagar och författningar dessas mer eller mindre lämplighet. Så är förhållandet med nu gällande Riksdags-ordning, som väl till en början, för att vara en öfvergång från gamla till nya statskicket, ansågs uppfylla alla billiga anspråk, men som redan länge, ty värr, visat sig i många delar mindre ändamålsenlig och samhällsnyttig.

Sålunda är efter mitt förmenande allt för hög census bestämd för valbarhet till *Riksdagens Första Kammarer*, hvarigenom, i synnerhet å landsbygden, ett mot folkmängden svarande allt för ringa antal befinnas vara valbara, hvadan ock ganska stora svårigheter låtit sig förnimma vid återbesättandet af ledigblifna representantplatser med dertill lämplige män. Det händer derföre icke sällan, att ett landsting i den ena ändan af landet nödgas söka sin riksdagskandidat i den andra, just till följd af brist på valbar person inom eget valområde, ehuru den valde, för att desto bättre fylla sitt viktiga kall, rätteligen borde tillhöra och sålunda också känna den ort, hvars intressen och angelägenheter han blifvit satt att i en riksförsamling befrämja och bevaka.

Denna olägenhet torde lättast kunna afhjelpas om valcensus nedsättes från hvad den nu är *till hälften*, i sammanhang hvarmed jag också finner det lika billigt som rättvist att ledamot i *Första Kammarerna* åtnjuter arvode och resekostnadsersättning, i likhet med hvad som består ledamot i den *Andra*.

Icke bättre, utan tvärtom betänkligare, förhåller det sig med rösträtt och valbarhet till *Riksdagens Andra Kammare*. Sålunda finnes det personer, hvilka efter gamla Riksdags-ordningen varit valberättigade, men nu, fastän i oförändrad samhällsställning, derifrån äro utestängda. Endast ett fåtal af landets innebyggare äro lagligen berättigade att deltaga i val till riksdagsman, eller valbara till detta förtröendeuppdrag.

Hela korporationer äro sålunda derifrån uteslutna, såsom egande för ringa årlig inkomst. Detta är förhållandet med flertalet af våra folkskolelärare, hvilka dock hafva sig det lika svåra som maktpåliggande värfvet ålagdt att gifva åt det uppväxande släktet den uppfostran och det kunskapsmått, hvarmed den unge individen sedan skall utträda i det allmänna lifvet, och blifva en nyttig medlem i samhället. För denna sin själsansträngande sysselsättning åtnjuter skolläraren dock så jemförelsevis obetydlig ersättning, att han icke, enligt oförmälda Riksdagsordning, är valberättigad, utan står, så att säga, under ett slags politiskt statsförmynderskap, då deremot personer, hvilka ofta äro denna folkklass vida underlägsna både i humanistisk och intellektuel bildning, äro, i följd af ärfd eller på annat sätt utan egen förskyllan åtkommen förmögenhet, röstberättigade.

Ett liknande förhållande eger rum med afseende på våra idoga handtverkare och arbetare i många brancher. Dessa äro i massa, i synnerhet å landsbygden, uteslutna från valurnan, och detta allenast derföre att de icke förmå uppbringa sin arbetsinkomst till det belopp, som, på sätt Riksdagsordningen antyder, gör dem valberättigade.

Det bör derföre icke heller väcka förundran, att många af dessa i sina menckliga rättigheter så tillbakasatta arbetare, med sorgen i hjertat öfvergifva sin fädernejord, för att i ett främmande land söka sin utkomst och komma i åtnjutande af de politiska och medborgerliga rättigheter, som deras eget fosterland icke förunnade dem.

Många flera bevisande skäl skulle jag kunna anföra, för att visa orimligheten af nu oförmälda, påpekade lagstadganden, men det anförda torde vara tillräckligt, helst förhållandet torde vara för hvar och en känt.

Jag vågar fördenskull, i anledning af hvad jag nu andragit, för afhjelpande af antydda olägenheter och missförhållanden, vördsammast hemställa, att Riksdagen ville för sin del besluta följande förändringar i Riksdags-ordningen.

1:o. Med afseende på valbarhet till *Riksdagens Första Kammare*, att följande förändrade lydelse måtte gifvas åt

§ 9.

Till ledamöter i Första Kammaren kunna endast väljas män, som uppnått trettiofem års ålder samt ega och minst tre år

näst före valet egt fastighet till taxeringsvärde ej understigande *fyratio tusen riksdaler*, eller ock till staten skatta samt under tid, som nyss är sagd, skattat för minst *två tusen riksdaler* årlig inkomst af kapital eller arbete. Kommer riksdagsman, efter det han vald blifvit, i den ställning, att han ej längre skulle varit valbar till ledamot i Kammaren, frånträder han sin befattning.

Och att Riksdagen ville besluta gifva följande lydelse åt

§ 12.

Vill riksdagsman i Första Kammaren befattningen sig afsäga, eger han det göra vid valtillfället eller sedermera, mellan riksdagar, hos Konungens Befallningshafvande.

2:o. Hemställer jag i afseende på valrätt och valbarhet till *Riksdagens Andra Kammare* lika vördsamt, att Riksdagen ville besluta att till följande lydelse omredigera:

§ 14.

Valrätt tillkommer inom den kommun der han bosatt är en hvar i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad man, hvilken antingen eger eller med stadgad åborätt innehafver fast egendom på landet eller i stad till ett taxeringsvärde af minst *fem hundra riksdaler* eller för lifstid eller för minst fem år arrenderat jordbruksfastighet till taxeringsvärde ej understigande *tre tusen riksdaler* eller ock erlägger till staten bevilling för en till minst *fyra hundra riksdaler* uppskattad årlig inkomst.

Slutligen får jag anhålla det Riksdagen ville besluta att § 23 i Riksdagsordningen måtte nedflyttas under rubriken "*Gemensamma bestämmelser*" och erhålla följande förändrade lydelse.

Hvarje ledamot af Riksdagen åtnjuter af statsmedel ersättning för resekostnad till och från densamma samt arvode af ett tusen två hundra riksdaler för hvarje lagtima riksdag, dock att, när antingen Konungen upplöser Riksdag innan den varit fyra månader tillsammans, eller ledamot af Riksdagen eljest från sin befattning under riksdagen afgår, innan så lång tid af dess sammanträde förflutit, så ock under urtima riksdag, ledamot af någondera Kammaren undfår, jemte resekostnadsersättning, i dagtraktamente tio riksdaler, hvilket

dock ej må öfverstiga sammanlagdt ett tusen två hundra riksdaler.

Den ledamot af Riksdagen, som icke i rätt tid vid densamma sig inställer, skall för hvarje dag han uteblifver vara förlustig tio riksdaler af arvodet.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 27 Januari 1873.

Nils Hansson
från Christianstads län.

N:o 73.

Af Herr L. J. Svensson: Om skjutsningsväsendets ordnande.

Sedan öfver 50 år tillbaka hafva nästan vid hvarje riksdag motioner blifvit väckta om lättnader i skjutsningstungan eller dess fullständiga afskaffande från jordbruket. Detta är äfven naturligt, emedan af alla de många på jorden hvilande besvär skjutsningsskyldigheten torde vara den mest orimliga. Och densamma har dessutom genom inträdda förändrade tidsförhållanden numera på många eller de flesta ställen blifvit ett i hög grad förhatligt onus för jordbrukaren.

Vill man betrakta denna fråga från en oförvillad synpunkt, så är den redan fullständigt utredd och utaf särdeles enkel beskaffenhet, så att för dess lösande behöfvas hvarken komitéer eller vidlyftiga utredningar. Ty den grundsats, som härvid bör följas, är uppenbarligen den, att det blott tillhör staten att ordna det så, att hvar och en, som vill resa, kan komma fort, men att den resande åligger sjelf betala skjutsen, och att priset bör i detta som i andra likartade fall bero ensamt på förhållandet mellan tillgång och efterfrågan, så att den resande ej härvid